

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Blynų hermeneutika

2013-05-07

ŽURNALAS: METAI

TEMA: Svarstymai

AUTORIUS: Tomas Kavaliauskas

DATA: 2013-05

Blynų hermeneutika

Tomas Kavaliauskas

Ginčų gali kilti svarstant, ar filosofuoti galima apie viską ar tik apie solidžias temas kaip etika, estetika, logika. Žinome Ludwigo Witgensteino ištarą: „Apie ką negalima kalbėti, apie tai reikia tylėti“, bet niekas mums netrukdo prabilti kiek „prižemintai“ – pavyzdžiui, apie blynus. Kadangi blynų filosofija fenomenologiniu metodu jau atlikta¹, šiame tekste apie juos bus filosofuojama hermeneutiniu metodu.

Hermeneutika – tai ne hermetika, ne užhermetinta mintis, o atvirkščiai – atsivėrimas interpretacijai. Hermetika uždaro, užkonservuoja, užlipdo, taigi nepraleidžia, o štai hermeneutika iškonservuoja, atlipdo, taigi praleidžia. Bet ne bet kaip, o žaismingai ir intertekstualiai atsižvelgiant į daugiaprasmiškumus.

Kadangi lietuviški blynai pastaruju metu irgi tapo labai daugiaprasmiai kultūriškai, žaismingi politiškai ir interpretatyvūs filosofiškai, verta apie juos kalbėti hermeneutiškai. Blynams atėjo metas pakilti į filosofines hermeneutikos aukštumas ir ištrūkti iš ribotos receptų knygelės. Kad nebūtų diskriminacijos, aptarsime ne tik dominuojančią bulvinių ir miltinių daugumą, bet ir lietinukų mažumą.

Be abejo, kai kas gali teigti, kad lietainukai tėra pusgaminiai, nevisaverčio miltinio blyno išraiška. Lietiniai tarsi jau neturi nieko bendra su tais blynais, kuriais maitinosi baltų protėviai. Taip mąstantieji teigs, kad lietainukai tėra kavinės kultūros produktas, tad jie – pailgos falos formos – negali lygiuotis su ovalo formos klasikiniai blynai. Šie, kaip koks Budos pilvas, simbolizuoja sotumą, taigi egzistencijos išsaugojimą, o lieknasis lietainis tampa tiesiog to archajiško-archetipinio tikrojo blyno parodija, „miesčioniškos kulinarijos popsucha“.

Kadangi hermeneutikoje atsisakoma stabilios prasmės, vengiama hermetizuojančio esencializmo ir pretenzijos į užkonservuotą Tiesą, tai blynų skirstymas į „popsovus“ ir į

„protėvių archajiškus“ nepriimtinas, kritikuotinas, netoleruotinas, smerktinas ir skūstinas Strasbūriui ir visom žmogaus teisių institucijoms. Juk antraip mus ištiktu blyno tikratikystė ir fanatizmas. Neduok Dieve dar kas nors ant blyno nupaišys gediminaičių stulpus. Tuomet koks vargas būtų išsiaiškinti, kas iškepė, kur tą blyną suvalgė ir ar tokių nacionalistinių blynų yra daugiau.

Akivaizdu, kad blynų skirstymas į „tikrus“ ir „netikrus“, į „tautai lojalius“ ir „nelojalius“, į dešiniųjų ir kairiųjų blynus skaldytų mūsų nuo komunizmo bei fašizmo ir taip nukentėjusią tautą. Užtuot išmokus tolerancijos pamokėles, vėl būtų kiršinama visuomenė. Užtuot puoselėjus blynų ir jų kepimo įvairovę, būtų reikalaujama blynų tikratikystės.

Tad vengiant tokių destruktivių politinių padarinių ir siekiant visuomenės harmonijos, solidarumo, abipusio dialogo bei savitarpio supratimo tarp dešinės ir kairės, taip pat ir tarp radikalių intelektualų, kad šie, užtuot smaugę valstybę savomis rankomis, imtų valgyti ant konsensuso keptuvės iškeptą blyną, atsigrežiame veidu į blynų interpretacinę pliuralizmą.

Ryžtingai ištiesiama ranka ar net atveriamą alkana burna ir bulviniams, ir miltiniams blynams, ir lietinukams, kad ir su bananais ar špinatais, t. y. su įdaru. Žinoma, iškart iškyla rimtas tolerancijos klausimas – ar įdarai neteršia klasikinio, tradicinio, tautosakoje įsitvirtinusio blyno gero vardo?

Ir blynas su įdaru kaktomuša susiduria su esencialistine tautinio blyno samprata. Esencializmui aktualu, kad per blyno valgymo aktą būtų patiriamas, *blyn*, pats *blyn-iškumas*, jo esmė, kurią perteikia tiek bulvinis, tiek tradicinis, neiškraipytos formos ovalus miltinis blynas. Tačiau kadangi būtent miltiniai blynai turi lietinukų su įdarais atšaką, o bulviniai jos neturi, kas nors pastaraisiais labiau pasitikės, tad ir blyno esmės ieškos tik bulviniame variante. Taip postringaujant miltiniai tampa nepatikimi, – jie veda į kulinarines įmantrybes, nuo tautiškumo prie kosmopolitinių *išsidirbinėjimų*. Tikiuosi, pavyzdžių tam nereikia. Juk vargu ar *Olia lia katytės-murksytės* flirtuoja kavinėse prie bulvinių blynų, varvant spirgams ir sklindant kiaulės kvapui? Aišku, jos tai daro gardžiudamosis lietinukais su išpūdingais įdarais, kokteiliais su lenktu šiaudeliu.

Taigi su lietinukais reikia elgtis atsargiai, nepamiršti Bažnyčios Tėvų mokymo: nesileisk į pagundas, saugokis vilionių ir velnio klastos (jie tikrai žino, ką sako, juk tiek daug patyrė įvairiuose kontinentuose). Nors archajiškas ir sakralus miltinis blynas, kaip toks, nėra iškrypęs, vis dėlto, atsižvelgiant į jo potencialą tapti lietinuku su įkištu bananu (nepadoriu vaisiumi tiek dėl falo formos, tiek dėl banano fetišizavimo pornografijoje) viduje, reikėtų jo vengti, saugotis, gėdytis, „atsižegnoti“ kartą ir visiems laikams ir vaikų neprileisti (ypač šiais Garliavos laikais). Daug saugiau tampa valgyti visuomet moralų bulvinį blyną. Su bulviniu neprašausi. Tokį gali užsisakyti ir kavinėje, tokio prašyti ir klebonijoje.

Taip mąstant galima pretenduoti į bulvinio blyno blyniškumo substanciją, panašiai kaip tai darė šv. Tomas Akvinietis spręsdamas, kaip ostijos substancija patiria pokyčių, kada duona virsta Dievo kūnu, bet akcidenčija, t. y. ostijos išorinė išraiška, lieka ta pati šv. Mišių konsekracijos metu. Tačiau jei substancija glūdi tik bulviniuose

blynuose, tuomet miltiniai diskriminuojami – jei pastarieji be substancijos, tuomet jie apskritai yra Niekis, tešla beprasmė. Pasinaudodami Zygmunto Baumano likvidžios meilės sąvoka, galime teigti, kad susiduriame ir su likvidžiais miltiniais – takia, tąsia, be esmės ištįsusia tešla.

Toks mąstymas pavojingas. Bet iš kur jis kyla? Ar tik ne iš įsitikinimo, kad miltinis blynas dažnai yra draugijoje su uogiene ar bananu viduje, o tai jau nerimta – asocijuojasi su desertu, kūniškumu, nuodėmingumu, nukrypimu, pasileidimu. Tai reiškia, kad, privalgęs desertinių blynelių, lauko darbų nenudirbsi, arklio nepakinkysi, kinkos drebės, *slabna* bus su žagre lauką vagoti. O bulvinis blynas pačia savo esme lyg ir byloja: jei esi alkanas, tikrai pasisotinsi, o ne vien pasmalžiiausi. „Rumšiškių“ tradicijoje pasisotinti – tai ne tik suvartoti maistą, bet ir pajėgti dirbti: gyvulius liuobti, šieną sukrauti, mėšlą iškratyti, gal net – ir vaiką „užstatyti“. Diedui reikia jėgos, o bobai taip pat reikia *smarvės* – ir maistą paruošt, ir trobą apkuopt, aslą iššluot prieš klebonui užeinant, ir karvę perkelt, ir vyrui batus nuaut, ir dar jam vaiką duot padaryt (antrą, trečią... septintą).

Tik Vingių Jonas, pakirtęs bet kokių blynų ar bulvių su lupenom, nenusiavęs batų, šlept ant baltų patalų ir numigs per pačią šienapjūtę. Šiam, *blyn*, net ir *daryt* nieko nereikia. Vingių Jonas desakralizuoja „šiaudinės pastogės“ bulvinių blynų aurą ir pamina po mėšlinais *kerzais* socialinę sotaus valgio paskirtį. Tačiau darbštuolis bernas ar pasamdyta dora katalikė merga blynus kerta, kad pasistiprintų. Būti sočiam reikia, kad turėtum jėgų dirbti ūkio darbus, taigi būtum dorybingas, socialiai funkcionalus. Šiuo požiūriu katalikybė ir protestantizmas ne tokie jau skirtingi, kaip manė Maxas Weberis, atvirksčiai: itin panašūs. Juk ir lietuviškoje pastogėje buvo kontroliuojamas individo bei bendruomenės socialinis funkcionalumas, jungiant ekonominius ir religinius tikslus. Argi katalikai samdiniai – bernai bei mergos barščius srebja ir blynus per pietus sparčiai lapsena ne tam, kad turėtų *smarvės* lauko darbus nudirbti? Antraip kaimynai *užmatys*, gėda bus, kad šienas nesuvežtas ir kiaulės žviegia neliuobtos. Tad smaguriauti darbymečiu laiko nėra. Ši pramoga paliekama sekmadieniui arba žiemai. Būtent žiemą miltiniai blynai ir mėtomi į dangų, ant šakų kabinami: mat nebereikia stiprintis darbingumui palaikyti, tad galima žaisti su maistu.

O tai jau lėbavimas. Ir dar per pačias Užgavėnes! Matyt, gavėnia – iš tikrųjų sunkus metas, kad dieną prieš ją reikia taip kvailioti. Bet net ir tada, kai *neglušavojama*, kai miltiniai blynai maistui skiriami, net ir tuomet jie panaudojami pramogai. Štai kas rašoma apie juos: „Aukštaitijoje yra išlikęs paprotys kartą metuose (dažniausiai po pirmojo miltų malimo) kepti „uošvės blynus“. Pirmąjį sekmadienį, grįžus iš bažnyčios, iš naujų miltų uošvienė suplakdavo blendinį ir jį užraugdavo „mylimiausio žentelio pasiganėjimui“ blynams. Kaip nuo senų senovės Lietuvoje būdavo priimta, blynų į „žento blynų pasiganėjimą“ susirinkdavo visa apylinkės ar artimiausių kraštų giminė, kas be ko ir su savo alumi“³. Štai taip – su alumi. Čia net ir alkoholis įpainiojamas! O tada uošvei žentą bepigu apkalbėti, girtą namo *išrodyti*, kaltinti, kad prie kitų mergų lindo varpams mušant, kraitį su *sabutilnikais* prauliavojęs...

Verčiau kalbėti apie bulvinio blyno *substanciją* – pačią bulvę. Tai jau rimta. Bulvė – žemiška, turinti agrarines šaknis. Bulvinis blynas – tai bulviakasio dovana: be žemėtų bulvių, surinktų sugrubusiomis rankomis iš *žemės motulės*, ant kurios per bulviakasi vaikštom, nebūtų bulvinio blyno substancijos. Iš *žemės motulės* dosnumo valgome,

galiausiai ten ir *atgulsma* amžinam poilsui. Ar *atgulsma* poilsui su tuščiu, ar su pilnu pilvu, čia jau *kits klausims*.

„Bulvės metafizikos“ autorius Arvydas Šliogeris kitame savo kūrinyje – „Alfa ir Omega“ – mus tikina, kad kultūra *hominizuoja* Alfa, tą pirmą pradę tikrovę, sukurdama Omega prasmių pasaulį ir taip atimdama iš mūsų tiesioginę patirtį su Būtimi. Šiam autoriui bulvės metafizika atsiveria Krosnos kaimo dirvone (žr. „Bulvės metafizikos“ viršelį), ir jei jis valgys blyną, tai veikiausiai ne miltinį, bet bulvinį. Juk bulvę A. Šliogeris rado „Krosnos bažnytkaimyje, tėvuko kapliu kapstydamas juodą, lašiniais kvepiančią, žemę“⁴. Filosofas sako: „Jūs nepatikėsite – aš pamačiau BULVĘ, baltą ovalą su juodais taškeliais, ovalo centre išvydau Viską ir netgi daugiau negu Viską, ir akimirką – tik akimirką – tapau tikrą tikriausio Alefo matytoju – bulviaregiu. Ar gali taip būti, kad paskutiniu metu aiškiaregystės avataru tampa bulviaregystė?“⁵

Taip per blyną *buitį* artėjama prie *Būties*, veikiausiai kepat ant *Krosnos krosnies* ugnies. O ant tos Krosnos krosnies blynai keptuvėje čirška. Čirška autentiškai, nes kepama be jokio alyvuogių aliejaus – iškrypimų iškrypimas – o ant taukų, t. y. kaip mus moko Jonas Mekas: „Labai mėgstu bulvinius blynus ir moku puikius iškept. Žymiai geresnius, negu Lietuvoje dabar kepa. Lietuvoje jau viskas išsigimę. Visi patiekalai, net bulviniai blynai! Kepa ant alyvuogių ar kokio ten aliejaus... valgyt neįmanoma. Blynus juk geriausia kepti ant taukų. Jeigu jų nėra, tuomet tinka ir sviestas. Viskas turi būti pagaminta rankomis“⁶.

Ant tokių taukuotų bulvinių blynų (autentikos autentika) bus beriamas ne cukrus (saldumas, vaikiškumas, naivumas), bet druska (tautos charakteris, žemės druska ir žaizdos skausmas). Ant tokių riebaluose užgimusių blynų juk niekas neužpils šokoladinio sirupo, niekas *neuntkiš* banano įdaro; ne, verčiau bus užpilami spirgai arba geras šaukštas tikros kaimiškos *maslionkės*, kaip pasakytų lenkų lietuvius iš Punsko krašto. Svarbu pabrėžti, kad tikras lietuvių blynas būtų kepamas ne ant Sicilijos mafijos samdinių rankomis išspaustų alyvuogių aliejaus, bet ant paskerstos *čiukės* tauko.

Tokia bulvinio blyno samprata miltinius blynus paverčia „pižonų-miesčionių“ patiekalu. Regis, akivaizdu, kad bulviaregystės dovana negali pasiekti čakros per lietinuką. Bulvė turi virsti bulviniu blynu, kaip kad per šv. Mišias duonos substancija virsta Kristaus kūnu. Ir pats bulvinio blyno kepėjas tampa bulvinio blyno Autoriumi, blyno Kūrėju, Pirmuoju Judintoju keptuvėje ant taukų. Štai taip bulvinis blynas įgyja prieš lietinius ne tik kultūrinį Krosnos kaimo, bet ir metafizinį Vakarų filosofijos paveldo pranašumą.

Tačiau hermeneutikoje lietinuko „miesčioniškumas“ neturi neigiamos konotacijos. Nuo kultūros, kad ir kokia ji būtų – pižoniška-miesčioniška ar autentiška-kaimiška – nepabėgsi, kultūrų prielaidos ir ištakos išsikerojusios po kulinarijos paveldą – blyno nesuvirškinsi kartu nesuvirškindamas jo kepimo tradicijos. O tai hermeneutikoje lemtinga, jei nori suprasti Kitą ir to Kito kitokį valgymo būdą. Hermeneutikoje vertingos visos kultūrinės ištakos, prielaidos, tradicijos. Juk čia nėra hierarchizavimo.

Bet ne viskas taip paprasta – ypač klausimas: kiek viena pusė pajėgi suprasti kitoki blyną? Arba: ar norima suprasti kitokio blyno blyniškumą? Suprasti bulvinio ir miltinio blyno gerbėjų aistras! Noras suprasti mums tiesia kelią į dialogą ar net polilogą.

Dialoge su kitokiomis blyno praktikomis atsisakome blynų rūšių hierarchizavimo vertybiniu požiūriu. Būtent to blynų hermeneutika ir nori išvengti atsiverdama visoms blynų rūšims bei atmainoms, sykiu apglėbdama ir kulinarinių praktikų įvairovę. Blynų interpretacijos kokybė negali priklausyti nuo to, ar jis bulvinis, ar miltinis, ar miesčioniškas lietinukas.

Kai nenorima suprasti kitokios blynų tradicijos ir keistis kitokio blyno valgymo patirtimi, tuomet susiduriama su dviem kraštutinumais: vienoje pusėje atsiduria šliogeriška bulvė, žemdirbystė, taukai, o kitoje – visokiausi prancūziški blyneliai, jų kavinaitės, neišvengiamai ir damos bei jų skrybėlaitės, atidengtos iškirptės ir kiti miesčioniški kūniški pramanai. Pirmoje situacijoje blynas kertamas užsigeriant rūgpieniu, antroje – plonytis blynelis, elegantiškai aplaistytas aviečių sirupu, užgeriamas *cafe latte*. Puoselėjant „šliogerišką Krosnos kaimo“ paradigmą, ryški pretenzija į sąlytį su Būtimi, o štai mėgaujantis „crepes de Français“ smaguriaujama, turint pretenziją į prancūziškąją *civilization* ar vokiškąją *das Kultur*.

Štai taip susikuria skirtingos barikadų pusės – pirmieji antruosius regi kaip pižonus, o pastarieji pirmuosius – kaip būrus. Arba tu „tautininkas nacionalistas“, arba tu „bešaknis kosmopolitas“ (neduok Dieve dar žydas...), – užgauliojama epitetais. O be reikalo: juk J. Mekas iš Niujorko bei iš Londono multikultūrinių katilų, o pasak Romualdo Ozolo, veikiausiai iš kosmopolitinių fantomų irštvų, patvirtino savo kaimiečio mąstyseną: „Gimiau ūkininko šeimoje, užaugau ūkininkas, toks ir esu. ką šiuo metu reikia daryti – karves parginti, gyvulius apliuobti. Buvau ūkininko vaikas ir tebesu“⁷.

O štai Juozas Miltinis, auklėtas Paryžiuje, prancūzofilas, kalbėjęs prancūziškai taip gerai, kad leista jam net scenoje vaidinti šia kalba, o savo kaime vadintas Juze ir „nabagu Miltinioku“⁸, kritiškai vertino „miesčionių“, o kaimiečius traktavo kaip kilminguosius – tuos *noblesse*: „Kaimuose gyveno ūkininkai, miestuose žydai ir kitų verteiviškų tradicijų žmonės. Po karo iš įvairių vietų susirinko visokių švietėjų, mokytojų, menininkų ir valdininkų, kuriems buvo pavesta auklėti jaunimą arba, kitaip tariant, gaminti mūsų šviesuomenės luomą, kuris, atskilęs nuo kaimo – tikrosios mūsų *noblesse*, – pradėjo miesčionėti“⁹.

Blynų hermeneutika šio kaimiečio *versus* miesčionio susipriešinimo išvengia, nes ji gilinasi į abi tradicijas. Klausiamo: iš kokios pasaulėjautos gimsta miesto, Niujorko multikultūralizmo, lietuviško kaimo ir „šiaudinės pastogės“ vertinimai? Kodėl dvi minėtosios paradigmos – „šliogeriškoji Krosnos kaimo“ ir „crepes de Français“ – yra taip kultūriškai susipriešinusios?

Hermeneutikoje yra svarbus tarpkultūrinis dialogas – formuluojama užduotis suprasti Kitą. Taigi bulvinio blyno paradigmos kultūrinė(is) apglėbtoji(tasis) turėtų būti suprasta(s) kaip ta(s) Kita(s), kuri(s) yra kitokios pasaulėžiūros. Kaip ir tada, kai valgomas lietinukas su bananais – čia taip pat matome Kitą, kuris skendi savo prietaruose ir įsitikinimuose. Jei prie vieno stalo susėstų „krosniškis“ bulvių valgytojas (o gal ir tas iš Vincento van Gogho „Bulvių valgytojų“ paveikslo) ir „crepes de Français“ it *Olia lia* ir vienas į kitą pažvelgtų su pagarba, o tuomet dar ir apsiikeistų lėkštelėmis, įvyktų mažas stebuklas – tarpkultūrinis dialogas, *blynologas*. Jei taip pasielgtų grupė valgytojų – turėtume *blyno-polilogą*. Taip hermeneutika padėtų plėtoti

atskirą *blyno-polilogijos*, *blyno-politologijos* ir gal net *blyno-patologijos* mokslų kryptis.

Bet tai optimistinis scenarijus. Juk blynų valgytojai teikia pirmenybę ne tik skirtingiems patiekalams, bet ir jų tradicijoms, tad jie paženklini *skirtybės* (Jacques'o Derrida *differance*) – gali nesusišnekėti, taigi ir *nesusivalgyti*. Visuomet gali pratrūkti neapykanta tam Emanuelio Levino Kitam. Neduok Dieve bulvinių blynų pusėje atsiras koks homofobas, ar šiaip leptels ką nors nepraustaburniško apie kokį Oskarą Wilde'ą ir jo Dorianą Grėjų. Tad, kaip matyti, dialogas bei tarpusavio supratimas nėra garantuotas. Vertybinės nuostatos ir kultūrinės skirtys gali sugniuždyti kilnų hermeneutinį tikslą susodinti prie vieno santarvės stalo *skirtingablynus*. O nesant santarvės ir tarpusavio supratimo, visuomet gali prasidėti ir parašų rinkimas. Visai kaip perlaidojant Juozą Ambrazevičių-Brazaitį 2012-aisiais. Ir tie, kurie UŽ, ir anie, kurie PRIEŠ, juk pasirašė po tokiomis politiškai korektiškais teksto formuluotėmis, kad pasirašyti ir tiems, ir aniems buvo galima po abiem pozicijom visai „be pykčio“. Matyt, tų UŽ ir anų PRIEŠ blynai ne ant to paties tauko kepami...

Būtų daug mažiau kritikos dėl vienas kitam prieštaraujančių blynų, jei būtų gerbiamos keturios metafizinės blynų priežastys:

- materialioji (lot. *causa materialis*) – bulviniuose blynuose tai bulvės materija, o miltiniuose – miltų / kviečių materija;
- formalioji (lot. *causa formalis*) – tai bulvinio blyno ovalo arba miltinio lietinuko falio forma;
- veikiančioji (lot. *causa efficiens*) – tai subjekto veiksmas kepti blyną;
- tikslo (lot. *causa finalis*) – tai blyno (su)valgymas.

Kadangi ir bulviniai, ir miltiniai blynai, ir lietinukai turi visas šias keturias metafizines priežastis, metafiziniu požiūriu jie vienodai vertingi, o tai reiškia, kad ir jų valgytojai bei kepėjai yra vienodos vertės. Taip panaikinamas moralizavimas ir moralinės blynų vertės hierarchija. Absoliuti blyno Tiesa paneigiama ir atsiveriama blynų kultūrinei įvairovei. Užuoat tvirtinus, kad bulviniai yra tikresni, rimtesni, autentiškesni už miltinius, verčiau jau priimti juos tokius, kokie yra, o gal net ir kaip vienas kitą papildančius, o ne išstumiančius. Taip atsiranda blynų integracija – vienybė įvairovėje, įvairovė vienybėje. O jei dar pagalvosime, kad materialioji miltinio blyno metafizinė priežastis glūdi kviečiuose, kaip kad bulvinio blyno metafizinė materialinė priežastis glūdi bulvėje, suprasime, jog visa iš žemės. Giliausia prasme viskas iš žemės, viskas iš Būties. Blynų kepėjo virtuvės *buitis* įmanoma tik po bulvės arba kviečio *Būties* žemėje.

Hermeneutinis ir bulvinio blyno, ir miltinio, ir lietinuko aiškinimas nebėra vien tik verbalinė interpretacija, žodžių žaismė. Dabar jis, kaip ir A. Šliogerio Krosnos kaimo dirvone, įgyja ontologinį pamatą. Postmodernizmas skaldo ontologinį pamatą, tačiau blynų metafizika suteikia Būties dimensiją hermeneutinei bet kokio blyno interpretacijai. Keturios metafizinės priežastys atskleidė, kad bet kurio blyno interpretacija yra susijusi su materija, forma, veikimu, tikslu. Štai dabar jau galima kalbėtis ir net kartu valgyti *be pykčio*, kaip ir dera prie bendro vaišingo lietuvių stalo.

Deja, realybė kitokia. Nei didžiausi Lietuvos patriotai, nei didžiausi tolerancijos

skelbėjai Lietuvoje toleruoti visų blynų nenori. Matyt, bus užburtas ratas – kai ir vieni, ir kiti renka parašus vardan savo tikro ir pačio tikriausio blyno, tai kur jau ten visus juos toleruosi. Gal iš pagarbos savo intelektui bulviakasio avatarai su lietuvių avatarais prie vieno stalo nevalgo ir vienas kitam epitetus renka. Taip blynai įgauna pridėtinę simbolinę vertę, dėl kurios nesutariama: juk kai Briuselio avataras tiki, kad jo blyneliai simbolizuoja teises su vaivorykštės atspalviais, ypač perėmus iš Rygos *Baltic Pride su vaivarykšt latviešu* grožybėmis, tuomet bulviniai imami traktuoti kaip apgailėtino *litwomano* ant kiaulės tauko suskrudę blynai, tinkantys tik J. Ambrazevičiaus gerbėjų *ein volk(ch)*lorui.

Štai taip epitetais iškoneveikiami blynai – matyt, vis nesutariant dėl jų dekoracijų: ar juos pagražinti gediminaičių stulpais, ar atvirai, *blyn*, svastika, ar net kūju ir pjautuvu ir Karlo Marxo atvaizdu, ar tik *vaivarykšt latviešu*, ar net Lenkijos ereliu virš *Wilno naša*, – suardė, sudarkė, dekonstravo dialogą, konsensusą, Kito supratimą ir pačią toleranciją.

Matyt, praeityje dažnas laidos „Be pykčio“ svečias A. Šliogeris bus tiesą pasakęs toje pačioje „Bulvės metafizikoje“: „Tolerantiška gali būti tik kempinė – ji vienodai godžiai sugeria ir tyrą šaltinio vandenį, ir dvokiančias paplavas.“

Tad ar apskritai įmanoma bulvinio tolerancija miltiniui, o miltinio bulviniui? Pažvelkime į J. Miltinį. Jis, pats būdamas Miltinis, o kartais tik Miltiniokas, bendravo su Meku, bulvinioku, nes šis, kaip jau cituota, dievina bulvinius blynus. Anot Kęstučio Šapokos, J. Mekas, o daugiausia Adolfas Mekas, „1943–1944 m. lankęs aktorinius kursus Biržuose pas Juozą Miltinį“¹⁰. Ir štai, nieko neatsitiko prarijus ant kiaulės taukų keptą bulvinį – J. Mekas rado sau kosmopolitinę erdvę Niujorke, o J. Miltinis ir po Paryžiaus „crepes de Franėais“ patirčių atsidėjo Panevėžiui, sutraukdamas į savo spektaklius Rusijos elitą, atskleidė Donato Banionio ir Broniaus Babkausko talentus tiek Lietuvai, tiek Maskvos kino studijoms.

Tik iš pradžių gali pasidtingoti, kad J. Miltinis dėl savo pavardės negalėjo remti bulvinių blynų paradigmos. Juk ir po pasivaikščiojimo po *Avenue des Champs-Élysées* jis įdėjo širdį į spektaklį „Be širdies“ pagal Žemaitės apsakymą „Marti“. Žemaitės pasaulis su jos dirvonais traukė net po Luvro mokyklos ir Sorbonos paskaitų. Kaimo *gryčioj* rado dramą ir jos nenorėjo ironizuoti. Žinoma, postmodernistinio intertekstualumo ir ironijos, postdraminio teatro XX a. pradžioje nebuvo ir pačiame Paryžiuje, tad ir lietuviško kaimo kultūra J. Miltinio teatre liko be šaržo, be koršunoviškumo.

Atėjo *čėsai*, kai nepakanka tik valgyti blynus. Jei tik valgysi, kils klausimas: o kurią tradiciją valgai? Kurias kulinarines virtuves virškini? Nejau tik valgai be jokios pozicijos, nuomonės, įsitikinimo, be jokio pykčio, reklamo? Nejau neturi savyje nė trupučio žvėries, kad vienus blynus prarytum kaip sau tikrus, o kitus sudraskytum? Kur reikalavimas blyno kokybei? Tai kuris blynas tavo, kuris ne tavo?

O jei visi priimtini? O jei blynai vienas kitą papildo? O jei neduok Dieve viską sukeiti vietomis, na, pavyzdžiui, jei prieš ir po bulviakasio valgai ne bulvinį, o miltinį? Ir jei štai bulvinį blyną imi ir sulapseni visai ne pasistiprinimui prieš lauko ar kompiuterio darbus, o valgai tik dėl rumšiškių paveldo? Argi paveldas nėra savaiminė vertybė?

Musét vieniems šiaudinė pastogė ir *Avenue des Champs-Élysées* persipina tik blynų hermeneutikos teorijoje, o kitiems ir blyninės virtuvėje. Dievažin, bulviniokai, miltiniokai ir lietiniokai gali būti taip nagais ir dantimis įsitvėrę į savo *das Blyn Kultur* – nuo bulviakasio iki *Pride Parade* – jog vienas kito blyną geriausiu atveju gali tik iš pakantumo tolerancijai atrajoti, nes Kito blynas virs pašaru, kaip žalmargių atveju, ir tik tam, kad po atrajojimo skrandžio rūgštys užmuštų, *blyn*, ne-TO blyno bakterijas¹¹.

1 Kavaliauskas T. Blynų fenomenologija // Šiaurės Atėnai. – 2004. – Sausio 31.

2 Bauman Z. Likvidi meilė. – Vilnius: Apostrofa, 2007.

3 Kas yra blynai, blyneliai ir sklindžiai. Prieiga: <http://sodyba.org/?site=mitybapush&id=69>.

4 Šliogeris A. Bulvės metafizika // Metai. – 2009. – Nr. 11.

5 Ten pat.

6 Smetonos laikus gražinti norintis J. Mekas: Lietuvoje viskas išsigimę. Net bulviniai blynai.

Prieiga:

<http://www.delfi.lt/news/daily/emigrants/smetonos-laikus-grazinti-norintis-jmekas-lietuvoje-viskas-issigime-net-bulviniai-blynai.d?id=60236841#ixzz2JBt9JEnk>.

7 Čepaitė Z. Laimingas, išmestas į pasaulį: Jono Meko dabartis Londone ir kitur // Kultūros barai. – 2013. – Nr. 1.

8 Sakalauskas T. Miltinio apologija. – Vilnius: Scena, 1999. – P. 76.

9 Ten pat. – P. 131.

10 Šapoka K. Visa tai – ne sapnas // Kultūros barai. – 2012. – Nr. 12. – P. 47.

11 Kodėl karvės atrajoja? // Iliustruotas mokslas. Prieiga: <http://www.iliustruotasmokslas.lt/?PublicationId=C9F394AA-18FA-4392-9-C0-317660FB204E&SiteId=AE71B8A9-CFDE-4066840E-D9DDC1128E5F>.